

BESZÁMOLÓ A SZOCIALISTA ORSZÁGOK TALÁLmányi HIVATALAINAK
BUKARESTI KONFERENCIÁJÁRÓL

Ambrus Dezső - Köck István

A bukaresti konferencián a szocialista országok Találmányi Hivatalainak küldöttei a szabadalmi osztályozás egységesítéséről tárgyaltak 1961. október 2-től 9-ig.

A szabadalmi osztályozási rendszerek a könyvtárakban, levéltárakban vagy dokumentációs intézményekben az irodalom osztályozására szolgáló rendszerektől és egymástól függetlenül tudományos alapok nélkül fejlődtek ki. Összeállításukkor elsősorban az illető ország ipari strukturájának jellegzetességeit és állapotát vették figyelembe, a tudományos osztályozás alapelveinek rovására. A technika rohamos fejlődése, új iparágak kibontakozása, hagyományos iparágak jelentőségének csökkenése következtében egyre inkább érződtek a tudományos alapelveket nélkülöző szabadalmi osztályozási rendszerek fogyatékoságai. A szabadalmi leírások egyenlőtlenül oszlottak meg a rendszeren belül; egyes területeken a szabadalmak száma aránytalanul nagy mértékben szaporodott, más területeken egyre kevesebb jelent meg. Az új fogalmak nagy részének nem volt helye az osztályozási rendszerekben, és még így sorolhatnánk tovább azokat a nehézségeket, amelyeken az osztályozási rendszerek kibővítésével, további finomításával próbáltak segíteni. Az amerikai osztályokat gyakran módosítják, és a miszaki haladás szükségletei szerint kiegészítik, a módosításokat pedig bulletin formájában teszik közzé; a német szabadalmi osztályozás kiegészítése is állandóan folyik.

A több mint 7 millióra felszaporodott szabadalmi irodalomban való tájékozódás azonban egyre nehezekebb lesz, ami oda vezet, hogy a szabadalmak megadását megelőző újdonságvizsgálat egyre bizonytalanabbá, végső fokon lehetetlenné válik. A problémát kétség kívül egy modern, tudományos alapokon felépített, lehetőleg nemzetközi szabadalmi osztályozási rendszer oldaná meg.

Egy nemzetközi osztályozási rendszer összeállításának és elfogadtatásának gondolata már régi keletű, több ízben vetették fel, de megvalósítását csak napjainkban kezdték el. 1904-ben az Ipari Tulajdon Védelmére Alakult Nemzetközi Iroda a Párisi Alapegyezményt aláíró államok elé terjesztett javaslatot nemzetközi osztályozás bevezetésére, 1926-ban Franciaország, Spanyolország és Csehszlovákia a Bernben megtartott "Réunion Technique" alkalmával kísérletezett nemzetközi osztályozási rendszer elfogadtatásával, de egyik sem járt sikerrel. 1951 júliusában az Európatanács külön albizottságot alakított, amelyet azzal bízott meg, hogy az európai országok részére dolgozzék ki közös szabadalmi osztályozási rendszert. Ez a bizottság

strassburgi ülészakán teljesen új rendszer tervezetét dolgozta ki az un. Strassburgi Jegyzékben, amelyet nem fogadtak el, főleg a skandináv államok ellenvetése alapján, amely szerint egy teljesen új osztályozási rendszer kidolgozása túl sokáig tartana, és Svájjal egyetemben azt javasolták, hogy az osztályozás alapjául a németet fogadják el, és azt alakítsák át a modern követelményeknek megfelelően. A javaslat alapján 1954. december 19-én az Európatanács 8 főosztályra, 103 osztályra és 594 alosztályra felosztott nemzetközi szabadalmi osztályozási rendszert fogadott el, amely az Iparjogvédelmi Unió tagállamai előtt nyitva áll még akkor is, ha nem tagjai az Európatanácsnak.

A nemzetközi szabadalmi osztályozás /továbbiakban NSZO/ elemzése volt a bukaresti konferencia központi vitaanyaga, ezért az alábbiakban röviden ismertetjük az NSZO lényegét.

NEMZETKÖZI SZABADALMI OSZTÁLYMUTATÓ

/NSZO/

Mielőtt az NSZO elemzésére térnénk át, néhány általános elvi kérdést, illetve fogalmat kell tisztáznunk. A szabadalmi osztályozási rendszerek elvileg két csoportba sorolhatók:

1. osztályozás szakterületek /felhasználás/ szerint és
2. osztályozás az azonos funkció elve szerint.

Az első esetben az osztályozás az illető ország iparának ágazatai szerint, a szabadalom felhasználási területére való tekintettel épült fel /pl. a német/, a második esetben abból indulunk ki, hogy a találmány tárgya nem csak egy szakterületen, hanem esetleg minden további nélkül más szakterületeken is felhasználásra kerülhet /pl.USA/. Egy konkrét példával szeretnénk rávilágítani a két rendszer közötti különbségre. Egy szabadalom tárgya pl. esztergapad automatikus vezérlőberendezése. A német osztályozás szerint az esztergapadokhoz kerül besorolásra a szabadalom, mert nyilvánvalóan ebben az esetben a vezérlőberendezést az esztergapadokhoz használják fel; az USA osztályozása szerint a vezérlőberendezésekhez kerül abból a megfontolásból kiindulva, hogy az a vezérlőberendezés alkalmazható nemcsak az esztergapadokhoz, hanem egyéb gépekhez, pl. furógépekhez, csiszológépekhez, sőt hasonló faipari gépekhez és így tovább. A két elv egy osztályozási rendszerben sem valósul meg tisztán, egészen következetesen.

Az NSZO-ban mindkét elv érvényesül, miután mint már említettük, alapja a német osztályozás, azonban a korszerű követelményeknek megfelelően ahol indokolt, ott a funkciós elvet igyekeztek érvényre juttatni.

Az NSZO összeállításakor az Európatanács munkabizottsága az alábbi alapelveket tűzte ki maga elé mint megvalósítandó követelményeket: a rendszert

- a/ ujdonságvizsgálatot végző és nem végző országok egyaránt használhassák;

- b/ logikus felépítésű legyen;
- c/ a technika mai állását tükrözze;
- d/ továbbfejleszthető legyen;
- e/ és végül szempontként jelölték meg, hogy a szerkezete és a megválasztott szakfogalmak a gépesített ujdonságvizsgálatra alkalmasak legyenek.

Az NSzO felépítésének és a már eddig elkészült finombeosztásának elemzése alapján megállapíthatjuk, hogy a kitűzött alapelvek lényegében érvényesülnek benne. Logikus felépítésű, miután a rokon szakterületek egy-egy főosztályon belül szisztematikusan épülnek be, így a rokonfogalmak egymáshoz közel kerülnek, és ezáltal az ujdonságvizsgálat, az irodalomkutatás könnyebbé és gyorsabbá válik segítségével, mint bármely eddigi osztálymutatóval. Így az ujdonságvizsgálatot végző országok részére megfelel. Az ujdonságvizsgálatot nem végző országoknak már a rendszer váza, a 8 főosztály, 103 osztály és 594 alosztály elégséges. Franciaország például ma már, nemzeti osztályozását mellőzve, az NSzO 594 alosztálya szerint rendszerezi szabadalmait, és valószínűleg nem is tart igényt a finombeosztásra.

A harmadik követelményről - hogy a technika mai állását tükrözze - teljes biztonsággal még nem mondhatunk véleményt, miután ezideig csak az alosztályokig terjedő felosztás és négy osztály, a német osztályozás szerinti 45 /mezőgazdaság/, 71 /lábbelik/, 77 /sport, játékok/, 83 /szórakoztatás céljait szolgáló eszközök/, 83 /óraiipar/ ismeretes végleges finombeosztásával. Egy új osztály, a G05 /szabályozás és vezérlés/ VDI/VDE-tervezete szintén megjelent már nyomtatásban. Az NSzO ismert és elfogadott vázának, tehát az alosztályokig terjedő felosztásának elemzése már elég annak a megállapításához, hogy rendszere a tudományos rendszerezés ismerveit viseli magán. A főosztályok logikus sorrendben következnek egymás után, azokon belül pedig az osztályok és alosztályok a fogalom-piramis elve szerint épülnek fel. A német osztályozásból 54 osztályt, vagyis az NSzO osztályainak kb. a felét módosítások nélkül, illetve csak minimális változtatásokkal vették át, természetesen a megfelelő főosztályokba átcsoportosítva. Főleg olyan osztályokról volt szó, amelyekben a technika fejlődése lassú ütemű, illetve többé-kevésbé lezártnak látszik. További 34 osztályt valamivel több változtatással vettek át. A többi osztályokat teljesen átdolgozták, illetve új osztályokat hoztak létre a műszaki fejlődés és a tudományos osztályozás követelményeinek megfelelően. Az NSzO-nak ez a része elsősorban az elektrotechnika, a vegyipar - beleértve a műanyagipart is -, a szabályozástechnika, a matematikai és statisztikai gépek területére vonatkozik.

Az osztályok és alosztályok új beosztása így tehát megfelel a technika mai állásának. A csoportokba és alcsoportokba való további finomítás az ezideig elkészült részekből ítélhető meg. Megállapítható, hogy a finomítás mérve a rohamosan fejlődő szakterületeken, illetve a szakfogalmak összevonása a lassú ütemben fejlődő területeken jól sikerült, amennyiben az egyes alcsoportok között arányosan oszlanak meg a szabadalmak, így a technika mai állását jól tükrözik. Az előirányzott összes szakfogalmak száma mintegy 25-30 ezer.

A korszerűsítésre jellemző az újonnan létrehozott G05 osztály a

szabályozás és vezérlés területén, amely a német osztályozás 60, 42q, 42r osztályai, illetőleg alosztályai összevonása és 5 alosztályba való felosztása révén jött létre. A G05 osztály létrehozásával és a technika mai állásának megfelelő felosztásával az eddigi osztályozás lényeges fogyatékosságait sikerült kiküszöbölni és a funkciós elvet érvényre juttatni, ugyanis pl. eddig a szabályozási technika egyetemes alkatrészeit 61 különböző helyen kellett keresni, ugyanakkor az új beosztás az általános alkatrészeknek és a szabályozási szempontoknak egy osztályba való összpontosítását irányozza elő; érthető módon nem foglalhatja magába a különleges felhasználási célokat szolgáló különleges elrendezések eseteit, amelyek a megfelelő szakterületek osztályaiban maradnak. Ennek az osztálynak a szerkezete és kapcsolata a szakterületek elvén létrehozott osztályokkal kifejező módon mutatja a funkciós elv és szakterületek elvének helyes érvényesülését az osztályozásban.

Az NSZó iránti negyedik követelményt, azaz hogy továbbfejleszthető, illetve a technika fejlődésének megfelelően bővíthető legyen, egyrészt a főosztályok, másrészt a csoportok és alcsoportok szerkezete biztosítja. A főosztályok úgy épülnek fel, hogy elvileg mindegyikük 99 osztályra bővíthető. Jelenleg a B főosztály /munkafolyamatok/ tartalmazza a legtöbb, mégpedig 20 osztályt, tehát tág tere van a további bővítésnek, ha erre szükség lesz. A főosztályok fejezetekre osztottak /a B főosztályban pl. 4 fejezet van/, ami lehetővé teszi a rendszer egészének megbontása nélkül új osztályok szükség szerinti létrehozását.

A csoportok és alcsoportok szerkezete a következő:

A magyarázat szemléletesebbé tételére közöljük az NSZó egy részletét.

C főosztály - Fizika -

Készülékek - fejezet

G05 osztály - Szabályozás és vezérlés -

G05 b alosztály - A szabályozó és vezérlő berendezések egyetemes elrendezései és építőelemei

1⁰⁰ Vezérlő láncok és szabályozó körök

-02 . Soros kapcsolások

-04 . Párhuzamos kapcsolások

-06 . Vegyes kapcsolások

3⁰⁰ Vezérlő és szabályozó szakaszok

5⁰⁰ Szabályozók és átviteli tagok a rögzített-érték változás módja szerint csoportosítva

-02 . Kétpont-szabályozók

-04 .. Rezgésszabályozók

-06 .. Ejtőkengyeles szabályozók

-08 . Hárompontszabályozók

szeti szakirodalom feltárása, előkészítése és hasznosítása.

A rendszerezésen megjelenő dokumentációs szolgálatok szakterv-
letel:

1. Mezőgazdasági gépészet ETO 631.3

Ezen belül a mezőgazdasági gépek és eszközök a talajmunka-
lás, trágyázás, ápolás, betakarítás és növényvédelem részére,
a háztáji gazdaság gépezetése, a mezőgazdasági gépgyártás el-
méleti alapjai, valamint a mezőgépezet fejlesztési és kutá-
tási témái.

2. Traktorok ETO 631.372:629.114.2

Kerekes- és láncalapú traktorok, valamint ezeknek kb. 30-40
töle altemája, illetve részletkérdése.

A fenti témákkal kapcsolatos dokumentációs szolgálatokat min-
den érdeklődő igénybe veheti. A mezőgépezeti dokumentációs központ
/Institút für Landmaschinellen- und Traktoren- und
torbenbau dokumentációs részlege/ összeegyűjti, értékeli, és
rendezi a témával kapcsolatos dokumentumokat a bel- és külföldi ro-
kontérmények bevonásával. Hogy ezt véghezvihessék, referáló módszerrel
alkalmaz, és ennek eredményeit különböző formákban jelenteti meg:

a/ Reférelap. A "Landwirtschaftliches Zentral-
blatt" Landtechnik sorozata. Ezenbe hatszor je-
lentik meg. Valogatott anyagot közöl.

b/ Reférelapok. A 6-os formában jelennek
meg. Két rendszert sorolhatók: decimális- és tárgy-
szavas sorrendben. A karton tartalmazza a szerző nevét, a
mű címét, alcímét, valamint a többi impresszum adatokat. I-
gen fontosnak tartják a bibliográfiai adatok pontosságát. A-
hol az adatok nem teljesek, azokat lehetőség szerint más
forrásokból kiegészítik. A felsorolt adatok után közlik a
cikkek rövid kivonatát, össze foglalását. A referáló kartono-
kat az Akadémiai Kiadó bocsátja ki.

Fordítás szolgálat

A külföldi anyaghoz főleg fordítások útján juthatnak az érdeklő-
dők. 1957 óta az Institut für Dokumentation tartja központilag nyíl-
ván a lefordított anyagot. A fordításbejelentéssel kapcsolatos rend-
szabályok hasonlóak az ilyen irányú magyar rendelkezésekkel. Jelenleg
több mint 180 000 nyilvántartott fordítást tartanak számon. A havi
szaporulat átlag 1500 fordítás.

Meg kell jegyezni, hogy kívánság szerint az egyes cikkekéről
fotokópiákat, mikrofilmeket vagy gépelt másolatokat is lehet rendel-
ni, illetve kölcsönözni.

AMBRUS D. - KÖCK I.: Szabadalmi konferencia

2. Az NSzO felépítése és főleg az új, az osztályozás funkciós elvét kihangsúlyozó osztályok, ezek kapcsolata a többi osztályokkal a szabadalmi gyakorlat sajátos követelményeinek minden eddigi osztályozásnál jobban megfelel.
3. Az NSzO durva beosztása /8 főosztály, 103 osztály, 594 alosztály/ a maga rendszerével megfelel az újdonságvizsgálatot végző és nem végző országok részére egyaránt.
4. Az NSzO finombeosztása, amely 25-30 ezer szakfogalmat irányoz elő, bőségesen elegendő az újdonságvizsgálat, illetve irodalomkutatás gyors elvégzéséhez.
5. Amennyire az eddig elkészült finombeosztású osztályok szakfogalmaiból és azok felépítéséből megítélhető, az NSzO alkalmas alap kód-kulcs kiképzésére gépesített irodalomkutatáshoz, illetve újdonságvizsgálathoz.

A röviden összefoglalt és kifejtett érvek alapján a bukaresti konferencia javasolta, hogy az NSzO-t fogadják el a szocialista országok egységes szabadalmi osztályozási rendszereként.

AMBRUS Dezső és KÖCK István